



Birsen Doğan

Pamukkale University, bdogan@pau.edu.tr, Denizli-Turkey

Hülya Çermik

Pamukkale University, hcermek@pau.edu.tr, Denizli-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.3.1C0660>

KİTAP OKUMAYA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

ÖZ

Okuma tutumu, okuma başarısını etkileyen faktörlerden biridir. Bu araştırmanın amacı, öğretmen adayları için geçerlik ve güvenilirliği yüksek bir kitap okumaya yönelik tutum ölçeğini geliştirmektir. Ölçek geliştirme sürecinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında araştırmaya 1228 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Ölçeğin, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda dört boyutlu bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu boyutlar kitap okuma sevgisi, kitap okumanın yararları, kitap okumada isteksizlik ve stres ile kitap okumada sorunlar ve engellerdir. Ölçekte toplam 36 madde yer almaktadır. Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliliği de incelenmiş, pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlılığı, iki yarı güvenilirliği ve madde analizi kullanılmıştır. Ölçeğin tümüne ilişkin iç tutarlık katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin hem alt boyutlar hem de toplam puan açısından iki yarı güvenilirliğe sahip olduğu bulunmuştur. Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışma sonuçlarının iyi düzeyde olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okumaya Yönelik Tutum, Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği, Öğretmen Adayları, Geçerlik, Güvenirlik

ATTITUDE SCALE TOWARDS READING: VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

ABSTRACT

Reading attitude is one of the factors influencing reading achievement. The purpose of this study was to develop a scale with high reliability and validity in order to determine prospective teachers' attitudes towards reading. Within the scope of the validity and reliability studies carried out, a total of 1228 students were involved in the research. As a result of the exploratory and confirmatory factor analysis, the scale was found to have a four-factor structure. These dimensions are love of reading, the benefits of reading, the reluctance and stress in reading and the problems and obstacles in reading. There are totally 36 items on the scale. To determine the reliability of the scale; internal consistency, split-half reliability and item analysis reliability methods were used. The internal consistency coefficient regarding the whole scale was found to be .95. The results of the validity and reliability studies were found to be at a good level.

Keywords: Attitudes towards Reading, Attitude Scale for Reading, Prospective Teacher, Validity, Reliability



1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Okuma, bireylerin yaşamları boyunca etkili olan temel becerilerden biridir. Okuma becerisi iyi olan bireylerin akademik olarak başarılı oldukları bilinmektedir. Akademik başarının yanı sıra okuyan kişiler kendilerini geliştirmekte ve aynı zamanda toplumun gelişimine de kültürel, ekonomik ve sosyal yönden katkıda bulunmaktadır. Bireysel boyutta algılanan okuma, gerçekte bireyselliği de içeren toplumsal bir olgu olarak da görülmektedir (Yılmaz, 1995:325). Aynı zamanda okuma, demokratik toplumların gereksinim duyduğu düşünen ve duyarlı bireylerin kazanılması için gereken en temel becerilerden biri sayılmaktadır (Sever, 2011). Bu nedenle okuma başarısını etkileyen faktörlerin dikkatle incelenmesi her zaman bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır.

Okuma eylemi, bilişsel becerileri içerdiği kadar duyuşsal boyutları da içermektedir (Alexander ve Filler, 1976). Bu nedenle de okuma başarısını etkileyen, okuma becerilerini araştırmanın yanı sıra duyuşsal etkenlerin katkısını araştırmak da önemlidir. Okuma davranışlarına etki eden ve duyuşsal boyutları vurgulayan okuma modelleri örtük okuma modelleri olarak adlandırılmaktadır (Martínez, Arıca ve Jewell, 2008:1010). Schmitt (2009), tutum ve okuma arasında ilişki olan başlıca okuma modellerini Mathewson Modeli, Ruddel-Speaker Modeli ve McKenna Modeli olarak sıralamaktadır.

Okumaya yönelik tutumlar, duyuşsal boyutlar içinde yer almaktadır. Okuma tutumu, öğrenenin bir okuma işine yaklaşma ya da uzaklaşmasına neden olan okumayla ilgili duyguların tümünü içermektedir (Alexander ve Filler, 1976:1). Okuma tutumunu geliştiren üç temel faktörden söz edilebilir. Bu faktörler, okuma sonuçlarından hareketle algılanan kararlar, başkalarının beklentileriyle ilgili algılanan kararlar ve özel okuma etkinlikleridir (McKenna, Stratton, Grindler ve Jenkins, 1995'den aktaran, Kush, Watkins ve Brookhart, 2005). Diğer yandan Lee ve Schallert ise (2014), okuma tutumunun bilişsel, duyuşsal ve çaba olmak üzere üç bileşenden oluştuğunu ifade etmiştir.

Maguri (2015) bireylerin okumaya yönelik tutumlarının iki temel nedene dayalı olarak öneminden bahsetmektedir. Bunlardan birincisi bireyin okumaya yönelik olumlu tutuma sahip olmasının okuma başarısını yükseltmesidir. İkincisi ise bireyin okumaya yönelik tutumu olumlu değilse okumada yeterli olsa bile okumama olasılığıdır. Kişinin okumada yeterli olduğu halde fırsatı olsa da okumaması durumu, okuma ilgisizliği (aliteracy) olarak ifade edilmektedir (Maguire, 2015; McKenna, Kair ve Ellsworth, 1995).

Araştırmalar, okumaya yönelik tutum ile okuma başarısı arasında ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Chotitham ve Wongwanich, 2013; Martínez vd., 2008). Okumaya ilginin, okunabilirlikten daha önemli olduğu ifade edilmekte ve öğrencilerin okuduklarına karşı ilgileri olduğunda, okuma düzeylerini sıklıkla aşabildikleri belirtilmektedir (Worthy 1996'dan aktaran, Seitz, 2010).

Okuma yeterliliğini artırmaya yönelik olarak, çocukların okuyazar olmaları sürecinde tutumlarının önemli bir rolü olduğu sıklıkla ihmal edilen bir konu olarak ifade edilmektedir (McKenna ve Kear, 1990). Okumaya yönelik olumlu tutum geliştirme ve sürdürme; anne-baba ve aile ortamı, sınıf çevresi, öğrenci tutumu ve davranışı, öğretmen tutumu ve davranışı ve öğretimsel uygulamalar gibi birçok faktörden etkilenir (Schmitt, 2009). Applegate ve Applegate (2004:561), "Sahip olamadığını veremeyeceği" olarak bilinen Peter Etkisi' ne göre öğretmenlerin okuma deneyimi ve okuma zevki yoksa öğrencilerinin de okumaya karşı istekli olamayacaklarını ifade etmektedir. Öğretmen etkili bir şekilde okuma sevgisini geliştiremediği takdirde Peter Etkisi de öğrencilerinde çoğalacak ve



döngü kırılmadan kalmış olacaktır. Bireylerin yaşam boyu okuyan kişiler olmasında, okullardaki okumaya yönelik tutumlarının gelişiminin etkili olduğunu söylenmektedir (Cullinan, 1987'den aktaran, Smith, 1990). Okuma tutumu olumsuz olan öğretmenlerin öğrencilerinin de okuma tutumlarının olumsuz olabileceği ortadadır. Bu nedenle özellikle öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının olumlu olması, gelecek nesillerin de yaşam boyu okuyan bireyler olması açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının belirlenmesi günümüzde araştırılması gereken konular arasında önemini korumaya devam etmektedir.

Okumaya yönelik tutumların ölçülmesinde alan yazında çeşitli ölçme araçlarına rastlanılmaktadır. Baker ve Wigfield, (1999), çalışmalarında dört ölçme aracının özelliklerinden bahsetmişlerdir. Baker ve Wigfield'in (1999) aktardığına göre, bunlardan birincisi, Wigfield ve Guthrie (1997) tarafından geliştirilen, öz yeterlik, meydan okuma, kaçma, merak, gereklilik, tanıma, yarışma ve sosyal olmak üzere sekiz boyuttan oluşan 28 maddelik bir ölçektir. İkincisi, Gambrell, Palmer, Codling ve Mazzone' nin (1996) geliştirdiği okuma yeterliğine ilişkin algı ve okumanın değeri olmak üzere iki boyutu olan, 20 maddeyi içeren ilköğretim okulu öğrencileri için geliştirilmiş okuma güdüsü ölçme aracıdır. Üçüncüsü, Chapman ve Tunmer (1995) tarafından geliştirilen, okuma yeterliği algısı, okuma güçlüğü algısı ve okumaya yönelik tutum olmak üzere okuma benlik algısının üç boyutunu değerlendirmeyi içeren Okuma Benlik Algısı ölçeğidir. Son olarak ise McKenna ve diğerlerinin (1995), okulda ve boş zaman etkinliklerinde bireylerin okumayı ne kadar sevdiğini değerlendiren 20 maddelik okuma tutumlarını ölçen ölçme aracıdır (Baker ve Wigfield, 1999).

Maguire (2015) ise, araştırmasında iki ölçme aracı hakkında bilgi vermektedir. Birincisi, Lewis ve Teale (1980) tarafından geliştirilen, bireysel gelişim, fayda ve hoşlanma olmak üzere her alt boyutu 11 maddeyi içeren üç boyutlu ve 33 maddelik Okuma Tutum Ölçeğidir (RAS-Reading Attitude Scale). Diğerisi ise, McKenna, Conradi, Lawrence, Jang ve Meyer (2012) tarafından geliştirilen, yazılı ortamlarda eğlenceli okuma, dijital ortamlarda eğlenceli okuma, yazılı ortamlarda akademik okuma ve dijital ortamlarda akademik okuma olmak üzere dört alt boyuttan oluşan Ergenlere Yönelik Okuma Tutumları Anketi'dir (SARA-Survey of Adolescent Reading Attitudes) (Maguire, 2015).

Engin ve Wallbrown (1983) kendilerinin İngilizce olarak geliştirdikleri Okuma Tutum Anketi'ni Türkçeye çevirmişler ve Amasya'da 516 öğrenci ile çalışmalarını yürütmüşlerdir. Analiz sonucunda Amerika'daki İngilizce konuşan Türk çocuklarla yürütülen önceki uygulamadan elde edilen beş boyuta (okuma güçlükleri, komik, sessiz ya da sesli okuma, doğrudan pekiştireç ve alternatif öğrenme yolları) üç boyut (karma güdü, zayıf konsantrasyon, anlama kaygısı) eklenerek toplam sekiz boyutlu anket geliştirilmiştir (Engin ve Wallbrown, 1983).

Smith (1990), Wallbrown, Brown ve Engin (1977) tarafından geliştirilen ortaokula yönelik Okuma Tutum Anketi'ni uyarlamış ve Yetişkin Okuma Tutumu Anketi'ni (ASRA-Adult Survey of Reading Attitude) oluşturmuştur. Orijinal 92 maddelik anket formuna yönelik pilot uygulama çalışması yapılmış ve anket formu yetişkinlerin tutum, his ve davranışlarını doğrulayan 40 madde olarak uyarlanmış ve güncellenmiştir. Bu anket, okuma etkinlikleri ve okuma zevki, okuma kaygısı ve güçlükleri, sosyal pekiştireç, öğrenme durumları ve diğerlerini değerlendirme olmak üzere beş alt boyutu içermekte ve 40 maddeyi kapsamaktadır (Smith, 1990).



Ülkemizde de okumaya yönelik çeşitli tutum ölçeklerine rastlanılmaktadır. Beşinci sınıf öğrencilerinin tutumlarını ölçmek amacıyla Ünal (2006) tarafından geliştirilen ölçek, 25 maddeliktir. Ortaokul altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflara yönelik, Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği, serbest okuma, kitap, genel okuma ve akademik okuma şeklinde dört alt boyutlu ve 25 maddeyi içeren bir ölçektir. Ortaöğretime yönelik geliştirilen bir diğer ölçek ise Türkyılmaz ve Aydemir (2014) tarafından, sevgi (8 madde), nefret (5 madde) ve fayda (5 madde) alt boyutlarını içeren 18 maddelik bir ölçektir.

Gömlüksiz (2004) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik olarak geliştirilen Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği, sevgi (7 madde), alışkanlık (4 madde), gereklilik (4 madde), istek (3 madde), etki (4 madde) ve yarar (8 madde) olmak üzere altı alt boyutu ve 30 maddeyi içermektedir. Kuzu-Sarar ve Doğan'ın (2015), lisans ve yüksek lisans öğrencilerine yönelik olarak geliştirdikleri Okuma Tutum Ölçeği ise kişisel ve toplumsal gelişime katkı (19 madde), ilgi ve sevmek (14 madde) ve önemli/değerli bulma (5 madde) olmak üzere üç boyut olup toplam 38 maddeden oluşmaktadır.

Öte yandan ölçek uyarlama çalışması kapsamında ise farklı çalışmalar görülmektedir. Bunlardan birincisi, Saracho ve Dayton (1989) tarafından okul öncesine yönelik olarak geliştirilen ve Yücel (2005) tarafından uyarlanan Okul Öncesi Okuma Tutumları Ölçeği'dir. İkincisi, McKenna ve Kear (1990) tarafından geliştirilen Çakıroğlu ve Palancı (2015) tarafından uyarlanan Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği (OTÖ) ve üçüncüsü McKenna, Conradi, Lawrence, Jang ve Meyer (2012) tarafından geliştirilen Baştuğ ve Keskin (2013) tarafından uyarlanan Ergenlik Dönemi Okuma Tutum Ölçeği'dir. Karşılaşılan bazı araştırmalarda ise çevre konularıyla ilgili kitap okumaya yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışmalarına rastlanmıştır (Kahyaoğlu, 2011). Ayrıca Gambrell, Palmer, Codling and Mazzoni'nin (1996) geliştirdiği ve Yıldız (2013), tarafından uyarlanan Okuma Motivasyonu Profili ölçeği de tutum ölçeklerinin yanı sıra alanyazında bulunmaktadır (Yıldız, 2013). Yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumlarını belirleme amacı taşıyan ölçeklerde bir sınırlılık göze çarpmaktadır. Öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumların belirlenmesinde ise güncel, geçerliği ve güvenilirliği yüksek olan ölçme araçlarına gereksinim duyulmaktadır. Bu amaçla, öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumlarını belirleyecek bir ölçek geliştirme çabasında bulunulmuştur.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Okuma tutumu olumsuz olan öğretmenlerin öğrencilerinin de okuma tutumlarının olumsuz olabileceği ortadadır. Alan yazında "kendinde olmayan şeyi başkasına veremeyeceği" Peter Etkisi olarak bilinmektedir. Bu nedenle özellikle öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının olumlu olması, gelecek nesillerin de yaşam boyu okuyan bireyler olması ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Okuma tutumlarını ölçmeye yönelik olarak farklı düzeylere uygun olarak geliştirilen ölçme araçları bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumların belirlenmesinde ise ölçme araçlarında sınırlılık olduğu göze çarpmaktadır. Bu nedenle, güncel, geçerlik ve güvenilirliği yüksek ölçme araçlarının geliştirilmesi bir gereksinim olarak belirmektedir. Geliştirilecek olan bu ölçeğin, sözü edilen gereksinimin giderilmesinde katkı sağlayacağı beklenmektedir.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Çalışma Grubu (Study Group)

Ölçek geliştirme çalışmalarında farklı çalışma grupları oluşturulmaktadır (Seçer, 2015). Araştırmanın verileri, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden elde edilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde toplam 1228 öğrenciden oluşan dört çalışma grubu oluşturulmuştur. Birinci çalışma grubu, ölçek maddelerini oluşturmak için görüşlerine başvurulmuş ve 50 öğretmen adayından oluşan gruptur. İkinci çalışma grubu, tasarlanan ölçeğin pilot uygulama çalışmasının yürütüldüğü 230 öğretmen adayından oluşan gruptur. Üçüncü çalışma grubu, hazırlanan ölçeğin faktör yapısını ve güvenilirliğini belirlemek için yürütülen çalışmada yer alan ve 708 öğretmen adayından oluşan gruptur. Dördüncü ve son çalışma grubu ise ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliğini belirlemek için yürütülen çalışmada yer alan ve 240 öğretmen adayından oluşan gruptur.

- İlk çalışma grubu, 50 öğretmen adayını kapsayan ve okumaya yönelik tutum maddelerini oluşturma sürecinde açık uçlu soruyu yanıtlayan bireylerden oluşmaktadır. Bu çalışma grubunun 30'u kadın, 20'si ise erkek öğretmen adayıdır.
- İkinci çalışma grubu pilot uygulamanın yürütüldüğü gruptur. Bu çalışma grubu 159'u kadın (%69,1), 71'i erkek (%30,9) olmak üzere toplam 230 öğretmen adayından oluşmakta olup grubun yaş ortalaması 21'dir.

Faktör yapısını ve güvenilirliği incelemek için oluşturulan üçüncü çalışma grubunda toplam 708 öğretmen adayı bulunmaktadır. Bu çalışma grubu, daha temsili bir örneklem oluşturduğu kabulünden hareketle (Karasar, 1995) Eğitim Fakültesi öğrencilerinden oranlı küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Verilerin toplandığı eğitim öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 3492'si (%66,06) kadın, 1794'ü (%33,94) ise erkek olmak üzere 5286 öğrencinin kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Bu oranlar dikkate alınarak gerçekleştirilen örneklem seçimi sonunda çalışma grubunun, 470'i (%66,4) kadınlardan, 238'i (%33,6) ise erkeklerden oluşturulmuştur. Ayrıca araştırmanın örnekleme Eğitim Fakültesi'nde bulunan toplam 11 programın tamamında öğrenim gören adayları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Yapılan bu düzenleme ile aynı zamanda her bir programda öğrenim gören toplam aday sayısının en az %10'luk dilimine ulaşılması hedeflenmiştir. Bu grubun yaş ortalaması 21'dir. Aşağıda yer alan Tablo 1'de istatistikî veriler ışığında durum özetlenmiştir.

Tablo 1. Üçüncü çalışma grubuna ilişkin istatistikî değerler
(Table 1. Statistical numbers about third study group)

Program Adı	Evren		Örneklem	
	f	%	f	%
Okul Öncesi Öğretmenliği	847	16,02	90	12,7
Sınıf Öğretmenliği	813	15,38	113	16,0
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	565	10,69	72	10,2
Türkçe Öğretmenliği	546	10,33	76	10,7
Fen Bilgisi Öğretmenliği	539	10,20	82	11,6
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	248	4,69	41	5,8
İngilizce Öğretmenliği	371	7,02	58	8,2
Bilgisayar ve Öğr. Teknolojileri Öğr.	283	5,35	46	6,5
Müzik Öğretmenliği	142	2,69	30	4,2
Resim İş Öğretmenliği	186	3,52	21	2,9
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	746	14,11	79	11,2
Toplam	5286	100,0	708	100,0



- Üçüncü çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri program ve sınıf düzeylerine göre dağılımı da incelenmiş ve elde edilen veriler Tablo 2'de frekans ve yüzde değerleri ile birlikte sunulmuştur.

Tablo 2. Üçüncü çalışma grubunda yer alan katılımcıların öğrenim gördükleri programlar ve sınıf düzeylerinin frekans ve yüzde değerleri (Table 2. Programs' and level of classes' frequencies and percentages about the participants of the third study group)

Program Adı	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Okul Ön.	22	3,11	24	3,39	38	5,37	6	0,85	90	12,7
Sınıf Öğret.	29	4,10	30	4,24	26	3,67	28	3,95	113	16,0
Sosyal Bil.	17	2,40	18	2,54	19	2,68	18	2,54	72	10,2
Türkçe	17	2,40	18	2,54	31	4,38	10	1,41	76	10,7
Fen Bilgisi	16	2,26	24	3,39	30	4,24	12	1,70	82	11,6
İlk. Mat.	10	1,41	11	1,55	9	1,27	11	1,55	41	5,8
İngilizce	20	2,82	20	2,82	4	0,57	14	1,98	58	8,2
Bilgisayar	7	0,99	15	2,12	18	2,54	6	0,85	46	6,5
Müzik	6	0,85	4	0,57	6	0,85	14	1,98	30	4,2
Resim	7	0,99	5	0,71	7	0,99	2	0,28	21	2,9
Rehberlik	17	2,40	25	3,53	26	3,67	11	1,55	79	11,2
Toplam	168	23,73	194	27,40	214	30,23	132	18,64	708	100,0

Son olarak ölçüt bağıntılı geçerlik için 240 öğretmen adayından oluşan dördüncü çalışma grubu oluşturulmuştur. Yürütülen çalışmada katılımcı sayısının, ölçekte yer alan madde sayısının beş ya da on ile çarpılmasıyla elde edilen değere göre belirlenmesi gerektiği göz önünde tutulduğunda da oluşturulan çalışma gruplarının geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için yeterli büyüklükte olduğu söylenebilir (Bryman ve Cramer, 1994'den aktaran, Seçer, 2015).

3.2. Veri Toplama Aracı (Data Collection Instrument)

Gömlüksiz (2004) tarafından öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarını ölçmek için geliştirilen Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği araştırmada ölçüt bağıntılı geçerliği ölçmek için kullanılmıştır. Ölçekte, sevgi (7 madde), alışkanlık (4 madde), gereklilik (4 madde), istek (3 madde), etki (4 madde) ve yarar (8 madde) olmak üzere altı alt boyut yer almaktadır. Toplam 30 maddeden oluşan ölçeğin dokuz maddesi olumsuz 21 maddesi ise olumludur. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin altı faktörlü bir yapıyı içerdiği bulunmuştur. Güvenirlik analizi sonuçlarında ise ölçek iç tutarlık katsayısı .88, alt boyutların iç tutarlık katsayısında ise sevgi .78, alışkanlık .73, gereklilik .72, istek .70, etki .75 ve yarar .79 olarak bulunmuştur. Yapılan araştırmada, Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği'nin güvenilirliğine tekrar bakılmıştır. Güvenirlik analizi sonucunda, ölçek iç tutarlık katsayısı .92, alt boyutların iç tutarlık katsayısı ise sevgi .79, alışkanlık .62, gereklilik .42, istek .70, etki .65 ve yarar .93 olarak bulunmuştur. İki yarı güvenirlik değeri ise .77 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Veri Analizi ve İşlem (Data Analysis and Process)

Öğretmen adaylarına yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışmaları kapsamında öncelikle alanyazın taraması yapılmış ve öğretmen adaylarına sorulmak üzere açık uçlu bir sorunun yer aldığı bir form düzenlenmiştir. Bu formdan elde edilen bilgiler ve alanyazın taraması sonucunda ulaşılan ölçeklerdeki maddeler incelenmiş ve okumaya yönelik tutuma dayalı başlangıçta 98 madde oluşturulmuştur. Oluşturulan maddeler dilsel, anlamsal ve yazımsal olarak alan uzmanlarının



görüşüne sunulmuştur. Alınan dönütler doğrultusunda maddeler gözden geçirilmiş, ölçeğin ilk formu oluşturulmuştur. Ölçekte yer alan maddeler "Tamamen katılıyorum", "Katılıyorum", "Kısmen katılıyorum", "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum" şeklinde beşli Likert olarak derecelendirilmiştir. Toplam 98 maddeden oluşan taslak form anlaşılabilirlik, görünüm ve madde güvenilirliklerini tespit edebilmek için 230 öğretmen adayına uygulanmış ve pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama yapıldıktan sonra elde edilen veriler analiz edilmiş ve ölçeğin iç tutarlılık düzeyi ve madde-toplam korelasyon değerleri incelenmiştir. Büyüköztürk (2007) ve Seçer (2015), güvenilirlik katsayısının 0.70 ve üzerinde bir değere sahip olmasının yeterli görüldüğünü belirtmektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı değerinin .96 olarak bulunduğu dikkate alındığında, çok iyi düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir. Genel olarak, madde-toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği ifade edildiğinden (Büyüköztürk, 2007:171) madde-toplam korelasyonları .38'in üstünde olanlar ölçek formuna alınmıştır.

Ölçek formu 45 madde olarak yeniden düzenlenmiş ve tekrar alan uzmanlarının görüşüne sunulmuştur. Alınan dönütler doğrultusunda 4 madde ölçekten çıkarılmıştır. 23'ü olumlu, 18'i olumsuz ifade olan toplam 41 maddeden oluşan form üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik çalışmaları kapsamında, kapsam ve görünüş, yapı ve ölçüt bağıntılı geçerliğine bakılmıştır. Toplam 708 öğretmen adayından elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğuna Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısı kullanılarak karar verilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği ise Barlett Sphericity testi kullanılarak incelenmiştir (Büyüköztürk, 2007). Yapı geçerlik çalışması olarak, açımlayıcı faktör ve temel bileşenler analizi, doğrulayıcı faktör analizi, madde-alt ölçek toplam korelasyon çalışmaları yapılmıştır. Güvenirlik çalışmaları için ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, iki yarı güvenilirlik katsayısı, madde analizi alt-üst grup ortalamalar farkı hesaplanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

4.1. Kapsam ve Görünüş Geçerliği (Content and Face Validity)

Ölçek formunun kapsam ve görünüş geçerliğini test etmek amacıyla, Ölçme ve Değerlendirme alanında bir uzman, Türkçe alanında iki uzman, Okuma Eğitiminde iki uzman, Eğitim Programları ve Öğretim alanında iki uzman olmak üzere toplam yedi uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Alınan dönütler ışığında ve 230 öğretmen adayı ile yapılan pilot çalışma sonucunda ölçek formu 45 madde olarak düzenlenmiştir. Uzman görüşlerinden hareketle, araştırmacılar tarafından benzer olduğu düşünülen 4 madde de formdan çıkarılarak 41 madde olarak ölçeğe son şekli verilmiştir.

4.2. Yapı Geçerliği (Construct Validity)

Yapı geçerliği kapsamında Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin faktör yapısını incelemek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Ölçekte yer alacak maddelerin belirlenmesinde maddelerin öz değerlerinin en az 1.00, madde faktör yük değerinin en az .45 olması, maddelerin tek bir faktörde yer alması ve iki farklı faktör arasında yeterli faktör yük değerine sahip olan maddelerde ise en az .10 fark olmasına dikkat edilmiştir (Büyüköztürk, 2007; Seçer, 2015). Çalışma grubundan toplanan verilerin faktör analizine uygunluğunu sınamak için Kaiser-Mayer Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity testleri yapılmış ve KMO değeri 0,955 olarak bulunmuştur. Araştırmada kullanılan verilere ait Barlett Sphericity test istatistiği ($\chi^2=17690, 451; p<0,01$) de anlamlı çıkmıştır. KMO'nun .60'dan yüksek ve

Barlett testinin de anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğu şeklinde yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2007).

Tablo 3. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri, ortak varyansları, alt ölçeklerinin açıkladığı varyanslar ve madde analizleri
(Table 3. Factor loads of items of the scale, communalities, variance and item correlation between sub-factors)

Madde No	Ortak Varyans	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	Madde Alt Ölçek Korelasyonu
3	73	.80				.80
1	62	.76				.69
6	65	.76				.74
23	59	.73				.72
29	58	.73				.69
30	62	.68				.73
22	55	.68				.69
36	53	.67				.67
2	60	.65				.70
17	43	.64				.56
7	42	.59				.59
37	42	.53				.58
27	74		.81			.80
28	70		.76			.77
32	68		.75			.76
26	63		.73			.71
31	64		.73			.71
20	61		.72			.67
19	61		.71			.73
18	52		.61			.64
12	71			.80		.73
10	67			.74		.69
11	69			.71		.73
8	52			.65		.59
5	46			.62		.56
41	50			.54		.58
9	48			.52		.58
13	50			.52		.59
14	32			.50		.48
38	56				.73	.57
39	59				.70	.63
40	62				.65	.66
35	59				.62	.65
34	59				.62	.67
4	54				.56	.62
16	34				.56	.41
		%19.19	%14.59	%12.88	%10.34	
		Toplam Varyans: %56.99				

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda toplam varyansın %55,93'ünü açıklayan dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Madde 15, üçüncü faktörde .38 ve dördüncü faktörde .31 yük değerine sahip olduğu için; madde 21, birinci faktörde .51 ve ikinci faktörde .58 yük değerine sahip olduğu için; madde 24, birinci faktörde .55 ve ikinci faktörde .58 yük değerine sahip olduğu için; madde 25, birinci faktörde .61 ve ikinci faktörde .55 yük değerine sahip olduğu için ve madde 33, birinci faktörde .36 ve dördüncü faktörde .37 yük değerine sahip olduğu için bu maddelerin, binişik madde olmaları sebebiyle ölçekten



çıkarılmasına karar verilmiştir. Çünkü sözü edilen maddeler birden fazla boyutta yer almakta ve iki boyutta sahip olduğu faktör yük değerleri arasında .10'un altında bir değer farklılığı bulunmaktadır (Büyüköztürk, 2007:125). Ölçekten 15, 21, 24, 25 ve 33 nolu maddelerin çıkarılması sonrasında yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda, toplam varyansın 56.99'unu açıklayan dört faktörlü bir yapı elde edilmiş ve bulgular Tablo 3' de sunulmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde, faktörlerden birincisi kitap okuma sevgisi alt boyutudur. 1, 2, 3, 6, 7, 17, 22, 23, 29, 30, 36 ve 37 nolu maddeler olmak üzere 12 maddeden oluşmaktadır. Sözü edilen alt boyutta faktör yük değerleri .53 ile .80 arasında değişmektedir. İkinci boyut kitap okumanın yararları alt boyutudur. 18, 19, 20, 26, 27, 28, 31 ve 32 nolu maddeler olmak üzere 8 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutta faktör yük değerleri .61 ile .81 arasında sıralanmaktadır. Üçüncü boyut kitap okumada isteksizlik ve stres alt boyutudur. 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ve 41 nolu maddeler olmak üzere 9 maddeden oluşmaktadır. Üçüncü boyuta yer alan maddelerin faktör yük değerleri ise .50 ve .80 arasında bulunmaktadır. Son olarak dördüncü boyut ise kitap okumada sorunlar ve engeller alt boyutudur. 4, 16, 34, 35, 38, 39 ve 40 nolu maddeler olmak üzere 7 maddeden oluşmaktadır. Son alt boyutta yer alan maddelerin faktör yük değerleri ise, .56 ile .73 arasında sıralanmaktadır. Ölçekte toplam 36 madde bulunmaktadır. Geneline bakıldığında madde faktör yük değerlerinin .50 ile .81 arasında sıralandığı görülmektedir. Büyüköztürk (2007:124), ölçek geliştirme ve uyarlama süreçlerinde madde faktör yük değerlerinin alt sınırının .45 olması gerektiğini ifade etmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin dört faktörlü yapısının madde faktör yük değerlerinin yeterli düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin madde geçerliliğini incelemek için madde alt ölçek toplam korelasyonlarına bakılmıştır. Madde alt ölçek toplam korelasyon değerlerinin birinci boyutta .56 ile .80; ikinci alt boyutta .64 ile .80; üçüncü alt boyutta .48 ile .73; ve dördüncü alt boyutta .41 ile .67 arasında yer aldığı görülmüştür. Madde alt ölçek toplam korelasyon değerinin yorumlanmasında, değeri .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derece ayırt ettiği kabul edildiğinden (Büyüköztürk, 2007:171), ölçekte yer alan maddelerin alt ölçek toplam puanı ile orta ya da yüksek düzeyde ilişkili olduğu ve madde geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir. Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise alt boyutlar arasındaki korelasyona bakılmıştır. Seçer'in (2015:145), Pallant (2005), Field (2009) ve Akbulut (2010)'dan aktardığına göre alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayısının çoklu bağıntı sorunu açısından elde edilen korelasyon katsayısının .90 ve üzerinde bulunmaması önerilmektedir.

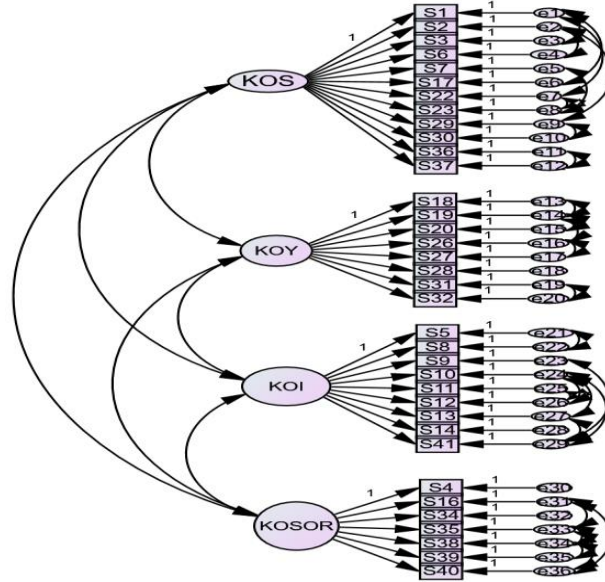
Tablo 4. Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin alt boyutları arasındaki korelasyonlar
(Table 4. The correlation coefficients between sub-factors of Attitude Scale towards Reading)

Alt Boyutlar	1	2	3	4
Kitap Okuma Sevgisi	1			
Kitap Okumanın Yararları	.59**	1		
Kitap Okuma İsteksizlik ve Stres	.48**	.40**	1	
Kitap Okumada Sorunlar ve Engeller	.51**	.36**	.69**	1

**p<0.01 (2-tailed)

Tablo 4, Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin alt boyutları arasındaki korelasyon değerlerinin dört alt boyut arasında anlamlı

düzeyde ilişkili olup bağıntı sorunun bulunmadığını göstermektedir. Yapı geçerliği kapsamında incelenen bir diğer geçerlik türü Doğrulayıcı Faktör Analizidir. Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği, AMOS programı kullanılarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiş ve yapısalci eşitlik modeli, Şekil 1'de verilmiştir (KOS= Kitap Okuma Sevgisi, KOY= Kitap Okumanın Yararları, KOI= Kitap Okumada isteksizlik ve stres, KOSOR= Kitap Okumada Sorunlar ve Engeller).



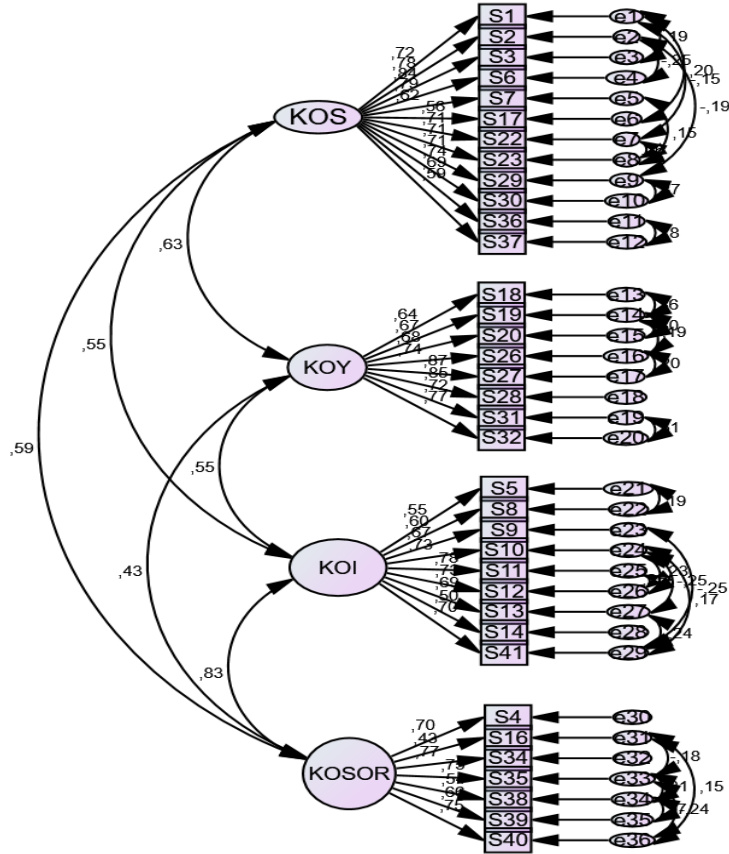
Şekil 1. Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'ne ilişkin DFA analizi sonuçları
(Figure 1. Results of CFA analysis for attitude scale towards reading)

Elde edilen sonuçlara göre χ^2/df oranı 2,626 olarak hesaplanmıştır ($\chi^2 = 1475,641$, $sd = 562$, $p=0,000$). χ^2 /df oranının 5 ve daha düşük olması model veri uyumu için yeterli olarak görülmekle beraber (Adams, Nelson ve Todd, 1992; Wang, Lin ve Luarn, 2006), χ^2 /df oranının 3'den küçük olması model-veri uyumunun yüksekliğini göstermektedir (Seyal, Rahman ve Rahim, 2002). Modelin uyumunu değerlendirmek için diğer uyum iyiliği indeksleri hesaplanmış ve aşağıdaki Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo5. Ölçüm modeline ait değerler
(Table 5. Values about the measurement model for Attitude Scale towards Reading)

Model Uygunluk Değerleri	Olması Gereken	Ölçülen Değer
χ^2 / sd	≤ 3.00	2.626
GFI (Goodness of Fit)	≥ 0.90	0.891
AGFI (Adjusted Goodness of fit)	≥ 0.90	0.871
NFI (Normed Fit Index)	≥ 0.90	0.903
RFI (Relative Fit Index)	≥ 0.90	0.892
CFI (Comperative Fit Index)	≥ 0.90	0.937
IFI (Incremental Fit Index)	≥ 0.90	0.938
TLI (Tucker - Lewis Index)	≤ 0.90	0.930
RMR (Root Mean Square Residual)	0-1	0.06
RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	0.00-0.08	0.048

Söz konusu indekslerin 0,80 ile 0,90 arasında olması genel kabul görürken 0,90'ın üzerinde olması iyi uyumu ifade etmektedir (Yap ve Khong, 2006; Wang vd., 2006). Diğer bir indeks olan RMR 0,060 olarak elde edilmiştir. RMR indeksinin 0 ile 1 arasında olması gerekir ve 0,05 den küçük olması iyi uyumu gösterir (Golob, 2003). RMSEA analiz sonucunda 0,048 olarak belirlenmiştir. RMSEA indeksinin 0,10'un olması veri model uyumunun düşüklüğünün, 0,05'in altında olması ise yüksekliğinin bir işaretidir (Costa-Font ve Gil, 2009; Adams vd., 1992'den aktaran Ustasüleyman ve Eyüboğlu, 2010). Uyum iyiliği indekslerinin az bir kısmı genel kabul değerleri arasında iken, büyük bir kısmı iyi uyum sınırları içerisinde olduğundan herhangi bir değişken modelden çıkarılmamış sadece bazı değişkenler arası kovaryanslar oluşturulmuştur. Bu verilere bakarak, ölçme aracının 4 boyuttan meydana geldiği söylenebilir (KOS= Kitap okuma sevgisi, KOY= Kitap okumanın yararları, KOI= Kitap okumada isteksizlik ve stres, KOSOR= Kitap okumada sorunlar ve engeller). Elde edilen bulgulara ait yapısal eşitlik modeline ait parametre değerleri ise aşağıdaki Şekil 2'de verilmiştir.



Şekil 2. Okumaya yönelik tutum ölçeğinin DFA sonuçları
(Figure 2. CFA results for attitude scale towards reading)

Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgulara göre Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin model uyumunun iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

4.3. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik (Concurrent Validity)

Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliliğini incelemek için Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği arasındaki ilişkiye bakılmış ve elde edilen bulgular, Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ile Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği'nin ölçüt geçerliliğine ilişkin bulgular
(Table 6. Results of concurrent validity between attitude scale towards reading and attitude scale towards reading habit)

	Sevgi	Alışkanlık	Gereklilik	İstek	Etki	Yarar	Toplam Ölçek
Kitap Okuma Sevgisi	.76**	.71**	.46**	.64**	.44**	.49**	.77**
Kitap Okumanın Yararları	.58**	.56**	.47**	.53**	.53**	.61**	.72**
Kitap Okumada İsteksizlik ve Stres	.64**	.59**	.36**	.39**	.26**	.37**	.59**
Kitap Okumada Sorunlar ve Engeller	.69**	.59**	.31**	.39**	.25**	.28**	.57**
Toplam Ölçek	.82	.76	.49	.62	.46	.54	.82

**p<0.01 (2-tailed)

Tablo 6 incelendiğinde Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin alt boyutları ile Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeğinin sevgi, alışkanlık, gereklilik, istek, etki ve yarar alt boyutları arasında orta ya da üst düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayanarak Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin ölçüt geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir.

4.4. Ölçeğin Güvenirliği (Scale's Reliability)

Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenilirliğini incelemek için madde analizleri, iç tutarlık ve iki yarı güvenilirlik hesaplamaları yapılmıştır. Madde analizi sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Madde analizi sonuçları (alt%27-üst%27)
(Table 7. Result of item analysis)

No	t	No	t	No	T	No	t	No	t
1	-16,665*	9	-15,464*	18	-17,506*	29	-18,226*	38	-12,299*
2	-20,741*	10	-10,799*	19	-16,293*	30	-22,939*	39	-14,420*
3	-24,567*	11	-15,711*	20	-12,896*	31	-15,655*	40	-19,640*
4	-19,706*	12	-11,279*	22	-20,103*	32	-15,840*	41	-11,424*
5	-9,837*	13	-15,501*	23	-22,336*	34	-19,925*		
6	-22,160*	14	-11,345*	26	-15,754*	35	-16,121*		
7	-18,045*	16	-8,156*	27	-15,210*	36	-19,049*		
8	-9,904*	17	-14,002*	28	-16,201*	37	-17,712*		

*p<0.001

Tablo 7'de görüldüğü gibi maddelerin tümünün anlamlı olduğu, bir başka deyişle maddelerin kitap okumaya yönelik olumlu tutuma sahip olanlarla, olumlu tutuma sahip olmayanları ayırt ettiğini göstermektedir. İç tutarlık ve iki yarı güvenilirlik analizleri sonucu elde edilen bulgular ise Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin iç tutarlık ve iki yarı güvenirlik yöntemiyle hesaplanan güvenirlik katsayıları
(Table 8. The reliability coefficients calculated via Cronbach's Alpha and split-half reliability for Attitude Scale towards Reading)

Alt Boyutlar	İç Tutarlık	İki Yarı Güvenirlik
Kitap okuma sevgisi	.92	.89
Kitap okumanın yararları	.92	.88
Kitap okuma isteksizlik ve stres	.87	.85
Kitap okuma sorunlar ve engeller	.84	.85
Toplam Ölçek	.95	.93

Tablo 8 incelendiğinde, ölçeğin toplam ve alt boyutlar için hesaplanan iç tutarlık ve iki yarı güvenirlik değerlerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin genelinin ve alt boyutlarının iç tutarlığa ve güvenirliğe sahip olduğu ifade edilebilir. Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin, ölçek geliştirme sürecinde güvenirlik katsayısı .70 ve üzerinde olan ölçeklerin güvenilir olduğu kabul edildiğinden (Büyüköztürk, 2007) iç tutarlık ve iki yarı güvenirlik değerlerinin yeterli olduğu ifade edilebilir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSION AND CONCLUSION)

Öğretmen adaylarının kitap okumaya yönelik tutumlarının, gelecekte rol model olarak kendi öğrencilerinin okuma tutumları üzerinde de etkilerinin olacağı araştırmalarla ortaya konduğu için (Applegate ve Applegate; 2004) öğretmen adaylarının bu konudaki tutumlarını belirlemek önemlidir ve önemli olmaya da devam edecektir. Kitap okumaya yönelik tutumları belirleyecek olan ölçme araçlarının geçerlik ve güvenirliğinin de iyi olması bu açıdan büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği geliştirilmiş ve geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde öncelikle alanyazın taraması yapılmıştır. Tarama sonucu ve öğretmen adaylarının açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan madde havuzu uzmanların görüşüne sunulduktan sonra pilot uygulama yapılmış ve madde uyumları incelenmiştir. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek için Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmış ve toplam varyansın %56.99'unu açıklayan dört faktörlü bir yapı belirlenmiştir. Seçer'in (2015) Henson ve Roberts'dan (2006) aktardığına göre bu oranın en az %52 ve üzerinde olması gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda açıklayıcı faktör analizi sonucunda hesaplanan değerlerin ölçeğin faktör yapısına karar vermek için yeterli olduğu görülmektedir.

Açıklayıcı Faktör Analizi'nden elde edilen faktör yapısının model uyumu için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmış ve model uyum indekslerinin az bir kısmının kabul edilebilir düzeyde, genel olarak iyi düzeyde olduğu bulunmuştur ($\chi^2/sd=2.626$, RMSEA=0.048, RMR=0.06, TLI=0.930, IFI=0.938, CFI=0.937, RFI=0.892, NFI=0.903, AGFI=0.871, GFI=0.891). Doğrulayıcı Faktör Analizi'nden elde edilen uyum indeks değerlerine göre ölçeğin model uyumunun yeterli düzeyde olduğu söylenebilir (Costa-Font ve Gil, 2009; Golob, 2003; Yap ve Khong, 2006; Seyal vd., 2002; Adams vd., 1992'den aktaran Ustasüleyman ve Eyüboğlu, 2010; Wang vd., 2006). Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin model uyumunun saptanmasından sonra elde edilen dört faktörlü yapı, kitap okuma sevgisi, kitap okumanın yararları, kitap okumada isteksizlik ve stres ve kitap okumada sorunlar ve engeller olarak adlandırılmıştır. Ölçekte, birinci alt boyutta 12 madde, ikinci alt boyutta 8 madde, üçüncü alt boyutta 9 madde ve dördüncü alt boyutta 7 madde olup toplam 36 madde bulunmaktadır.



Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliliğini incelemek için Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Bulgulara göre, kitap okuma sevgisi, kitap okumanın yararları, kitap okumada isteksizlik ve stres ve kitap okumada sorunlar ve engeller alt boyutları ile sevgi, alışkanlık, gereklilik, istek, etki ve yarar alt boyutlarının pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarına yönelik olarak geliştirilen diğer ölçeklerde geçerlik çalışmaları kapsamında Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Ölçüt Bağıntılı Geçerlik çalışmalarının yapılmadığı ve alt boyutlar arasında korelasyonların incelenmediği görülmektedir (Gömleksiz, 2004; Kuzu-Sarar ve Doğan, 2015). Bu bağlamda geliştirilen ölçeğin geçerlik çalışmaları ve sonuçlarının alan yazındaki öğretmen adaylarına yönelik olarak geliştirilen ölçeklere göre dahi iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlık, iki yarı güvenilirliği ve madde analizleri güvenilirlik yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin tümüne ilişkin iç tutarlık katsayısı .95 olarak bulunurken, birinci alt boyut .92; ikinci alt boyut .92; üçüncü alt boyut .87 ve dördüncü alt boyut .84 belirlenmiştir. Ölçeğin tümü ve alt boyutlar için güvenilirlik değerleri .84 ile .95 arasında değişmektedir. Bu sonuçlara göre ölçeğin hem alt boyutlar hem de toplam puan açısından iç tutarlık güvenilirliğine sahip olduğu belirlenmiştir. İki yarı güvenilirliği ölçeğin tümüne ilişkin .93 olarak bulunurken, birinci alt boyut için .89; ikinci alt boyut için .88; üçüncü alt boyut için .85 ve dördüncü alt boyut için .85 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin tümü ve alt boyutlar için iki yarı güvenilirlik değerleri .85 ile .93 arasında değişmektedir. Bu sonuçlara göre ölçeğin hem alt boyutlar hem de toplam puan açısından iki yarı güvenilirliğine sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca maddelerin olumlu ve olumsuz tutumları ayırt edici özellikte olduğu da belirlenmiştir. Alan yazında ölçeklerin güvenilir kabul edilmesi için genel olarak .70 (Büyüköztürk, 2007) ve üzerinde bir değere sahip olması gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin güvenilirlik değerlerinin iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin, Türkiye'nin farklı bölgelerinde de uygulanarak, geçerlik ve güvenilirlik çalışması için kanıtları artırılabilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Adams, D.A., Nelson, R.R., and Todd, P.A., (1992). Perceived Usefulness, Ease of Use and Usage of Information Technology: A Replication. *Increasing Systems Usage, Management Information System Research Center MIS Quarterly*, Vol:16, Num:2, pp:227-247.
2. Applegate, A.J. and Applegate, M.D., (2004). The Peter Effect: Reading Habits and Attitudes of Preservice Teachers. *The Reading Teacher*, Vol:57, Num:6, pp:554-563.
3. Alexander, J.E. and Fuller, R.C., (1976). Attitudes and Reading. *Reading Aids Series*. Newark, Delaware 19711: International Reading Association. (Retrieved on 4-February-2016, at URL: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED126491.pdf>).
4. Baştuğ, M. ve Keskin, H.K., (2013). Ergenlik Dönemi Okuma Tutum Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt:8, Sayı:4, ss:295-311.
5. Baker, L. and Wigfield, A., (1999). Dimensions of Children's Motivation for Reading and Their relations to Reading Activity and Reading Achievement. *Reading Research Quarterly*, Vol:34, pp:452-477.
6. Büyüköztürk, Ş., (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (7.Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.



7. Chotitham, S. and Wongwanich, S., (2013). The Reading Attitude Measurement for Enhancing Elementary School Student's Achievement. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. (Retrieved on 22-November-2015, at URL: <http://www.sciencedirect.com>).
8. Costa-Font, M. and Gil, J.M., (2009). Structural Equation Modelling of Consumer Acceptance of Genetically Modified (GM) Food in the Mediterranean Europe: A Cross Country Study, *Food Quality and Preference*, Vol:20, Num:6, pp:399-409.
9. Çakıroğlu, O. ve Palancı, M., (2015). Okuma Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of Human Sciences*, Cilt:12, Sayı:1, ss:1143-1156.
10. Engin, A.W. and Wallbrown, F.H., (1983). The Dimensions of Reading Attitudes for Turkish Children. *The Journal of Social Psychology*, Vol:120, pp:169-181.
11. Golob, T.F., (2003). Structural Equation Modeling for Travel Behavior Research, *Transportation Research*, Vol:37, pp:1-25.
12. Gömleksiz, M.N., (2004). Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:14, Sayı:2, ss:185-195.
13. Kahyaoğlu, M., (2011). Çevre Konularıyla İlgili Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *İlköğretim Online*, Cilt:10, Sayı:3, ss.1056-1065. ([Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 23Kasım 2015 tarihinde indirilmiştir).
14. Karasar, N., (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (7. Baskı). Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
15. Kush, J.C., Watkins, M.W., and Brookhart, S.M., (2005). The Temporal-Interactive Influence of Reading Achievement and Reading Attitude. *Educational Research and Evaluation*, Vol:11, Num:1, pp:29-44.
16. Kuzu-Sarar, T. ve Doğan, T., (2015). Öğretmen Adaylarına Yönelik Okuma Tutum Ölçeği Geliştirme. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt:10, Sayı:15, ss:771-786. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8938> ISSN: 1308-2140 (Erişim Tarihi: 28 Ocak 2016).
17. Lee, J. and Schallert, D.L., (2014). Literate Actions, Reading Attitudes, and Reading Achievement: Interconnections Across Languages for Adolescent Learners of English in Korea. *The Modern Language Journal*, Vol:98, Num:2, pp:553-573.
18. Maguire, (2015). Using Video Self-Modelling to Improve The Reading Attitudes of Students With Dyslexia. Master's Thesis. Christchurch, New Zealand: University of Canterbury. (Retrieved on 14-April-2015, at URL: <http://ir.canterbury.ac.nz/bitstream/handle/10092/10727>).
19. Martínez, R.S., Arıca, O.T., and Jewell, J., (2008). Influence of Reading Attitude on Reading Achievement: A Test of the Temporal-Interaction Model. *Psychology in the Schools*, Vol:45, Numb:10, pp:1010-1023.
20. McKenna, M.C. and Kear, D.J., (1990). Measuring Attitude toward Reading: A New Tool for Teachers. *The Reading Teacher*, Vol:43, Num:9, pp:626-639.
21. McKenna, M.C., Kear, D.J., and Ellsworth, R.A., (1995). Children's Attitudes toward Reading: A National Survey. *Reading Research Quarterly*, Vol:30, Num:4, pp:934-956.
22. Özbay, M. ve Uyar, M., (2009). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri için Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması, *NWSA:Education Sciences*, Vol:4, Num:2, pp:632-651. [Online]: <http://www.newwsa.com> adresinden 29 Mart 2014 tarihte indirilmiştir).



23. Schmitt, E., (2009). Four Case Studies: The Reading Attitudes and Practices of Teachers and Students in Second Grade. Master's Thesis. ABD:Graduate College of Bowling Green State University. (Retrieved on 18-June-2015, at URL: https://etd.ohiolink.edu/rws_etd/document/get/bgsu1237813672/inline).
24. Seçer, İ., (2015). Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci. Ankara: Anı Yayıncılık.
25. Seitz, L., (2010). Student Attitudes toward Reading: A Case Study. Journal of Inquiry & Action in Education, Vol:3, Num:2, pp:30-44.
26. Seyal, H.A., Rahman, M.N., and Rahim, Md.M., (2002). Determinants of Academic Use of the Internet: A Structural Equation Model, Behaviour & Information Technology, Vol:21, Num:1, pp:71-86.
27. Sever, S., (2011). Theoretical and Applied Researches on Turkish Language Teaching-Türkçenin Eğitimi-Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Araştırmalar, G.L. Uzun ve Ü. Bozkurt, Essen: Verlag Die Blaue Eule, ss:113-128.
28. Smith, M.C., (1990). A Longitudinal Investigation of Reading Attitude Development from Childhood to Adulthood. Journal of Educational Research, Vol:83, Num:4, pp.:15-219.
29. Türkyılmaz, M. and Aydemir, Y., (2014). The Study of the Validity and Reliability of the Scale for Secondary Education Students' Attitude towards Reading. International Journal of Language Academy, Vol:2, Num:3, pp:194-207.
30. Ustasüleyman, T. ve Eyüboğlu, K., (2010). Bireylerin İnternet Bankacılığını Benimsemesini Etkileyen Faktörlerin Yapısal Eşitlik Modeli ile Belirlenmesi, BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasaları, Vol:4, Num:2, pp:11-38.
31. Ünal, E., (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Okuduğunu Anlama ve Okumaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
32. Yap, B.W. and Khong, K.W., (2006). Examining the Effects of Customer Service Management (CSM) on Perceived Business Performance via Structure Equation Modelling. Applied Stochastic Models in Business and Industry, Vol:22, Num:5-6, pp:587-605.
33. Yıldız, M., (2013). Adaptation of the Motivation to Read Profile to Turkish. International Journal of Academic Research Part B; 5(4), 196-199. doi: 10.7813/2075-4124.2013/5-4/B.29
34. Yılmaz, B., (1995). Okuma Sosyolojisi: Ankara'da Oturanların Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. Türk Kütüphaneciliği, Cilt:9, Sayı:3, ss:325-336.
35. Yücel, G., (2005). Okul Öncesinde Okuma Tutumları Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
36. Wang, Y., Lin, H., and Luarn, P., (2006). Predicting Consumer Intention to Use Mobile Service, Information Systems Journal, Vol:16, Num:2, pp:157-179.